

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 487/2020 rd

Svar på skriftligt spørgsmål om att påskynda behandlingstiderna för intressebevakningsbeslut

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spørgsmål SS 487/2020 rd undertecknat av riksdagsledamot Matias Martinen /saml:

Vilka åtgärder kommer ministern att vidta för att påskynda intressebevakningsbeslut?

Som svar på detta spørgsmål anför jag följande:

Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata inledde sin verksamhet 1.1.2020 när Befolkningsregistercentralen, magistraterna och enheten för styrning och kontroll av magistrater slogs samman. Enligt lagen om myndigheten (2019/304) främjar myndigheten digitaliseringen i samhället, tryggar uppgifternas tillgänglighet och tillhandahåller tjänster med avseende på kundernas livshändelser. Verksamheten vid myndigheten för digitalisering och befolkningsdata styrs och övervakas av finansministeriet. Till den del som myndighetens uppgifter grundar sig på lagstiftningen inom justitieministeriets förvaltningsområde ska ministerierna samarbeta under myndighetens styrning.

Enligt lagen om förmyndarverksamhet (442/1999) är syftet med förmyndarverksamheten att bevaka de personers intressen och rätt som på grund av omyndighet, sjukdom eller frånvaro eller av någon annan orsak inte själva kan sköta sina ekonomiska angelägenheter. Enligt 8 § i lagen får en intressebevakare förordnas av domstol för en myndig person som på grund av sjukdom, störningar i de psykiska funktionerna eller försvagat hälsotillstånd eller av någon annan motsvarande orsak saknar förmåga att bevaka sina intressen eller sköta personliga eller ekonomiska angelägenheter som kräver åtgärder och som inte på annat sätt blir skötta på lämpligt sätt. Förmyndarmyndigheten ska vid behov hos tingsrätten ansöka om att intressebevakare förordnas. Enligt 9 § i den ovan nämnda lagen kan en intressebevakare förordnas för en minderårig som har fyllt 17 år enligt vad som anges i 8 §. Uppdraget som intressebevakare börjar i sådana fall när den minderårige fyller 18 år.

Domstolen skall enligt 10 § i den ovan nämnda lagen förordna en intressebevakare om:

1) en avliden har efterlämnat ett arv och man inte vet om det finns arvingar eller testamentstagare eller var dessa vistas eller om arvingen eller testamentstagaren av någon annan orsak inte kan bevaka sin rätt;

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 487/2020 rd

2) det i andra fall är nödvändigt att bevaka en frånvarandes rätt eller förvalta dennes egendom;

3) det beror på en framtida händelse vem egendom skall tillfalla eller om någon får egendomen i sin besittning med äganderätt först vid en senare tidpunkt och det behövs en företrädare för att bevaka den blivande ägarens rätt eller förvalta egendomen för dennes räkning; eller om

4) det i ett gåvobrev eller testamente har bestämts att egendom som tillfaller mottagaren skall förvaltas av någon annan än mottagarens intressebevakare och ett förordnande av en intressebevakare att förvalta den mottagna egendomen är förenligt med mottagarens intresse.

Förutom domstolen kan också förmyndarmyndigheten förordna en intressebevakare enligt 12 § i lagen om förmyndarverksamhet (442/1999):

1) för den vars handlingsbehörighet har begränsats och som saknar intressebevakare på grund av att intressebevakaren avlidit eller av någon annan orsak; samt

2) för den som enligt 8 eller 9 § är i behov av intressebevakning.

I de fall som avses i 1 mom. förutsätter ett förordnande av intressebevakare att den vars intresse skall bevakas förmår förstå sakens betydelse och begär att en viss person skall förordnas till intressebevakare.

Behandlingen av intressebevakningsärenden varierar beroende på om ärendet har anhängiggjorts på personens egen ansökan eller genom en annan persons anmälan. Förmyndarmyndigheten kan avgöra ärenden där personen själv ansöker om att få intressebevakare förordnad. Efter att förmyndarmyndigheten mottagit anmälan skall den vidta åtgärder för att utreda behovet av intressebevakning samt vid behov göra en ansökan till tingsrätten om förordnande av en intressebevakare. Alla anmälan till förmyndarmyndigheten leder med andra ord inte till förordnande av en intressebevakare. Behandlingen av anmälningsärenden vid förmyndarmyndigheten sker i regel skriftligt. Myndigheten utreder behovet av intressebevakning hos den person som anmälan gäller genom att höra personen själv, om möjligt. Vid behov hör myndigheten även personens närstående. Förmyndarmyndigheten kan utreda behovet av intressebevakning genom att inhämta även andra utredningar som den anser som nödvändiga. Utredningar kan begäras till exempel från utsökningsmyndigheten, socialväsendet, hälsovården, banker, folkpensionsanstalten och andra instanser som kan ha nödvändiga uppgifter för att avgöra ärendet.

Den genomsnittliga behandlingstiden för ärenden om förordnande av intressebevakare vid myndigheten för digitalisering och befolkningsdata (DVV) är 133,3 dagar. DVV:s mål är att beslut om förordnande av intressebevakare vid myndigheten i fortsättningen skall fattas inom 90 dagar efter att ärendet har anlänt. Detta skulle motsvara den tidigare situationen innan magistraterna och Befolkningsregistercentralen slogs samman. (Som jämförelse var den genomsnittliga behandlingstiden för ärenden om förordnande vid magistraterna 91,4 dagar år 2019.)

Intressebevakningsfullmakt är ett smidigare sätt att ordna ärendehantering. Genom intressebevakningsfullmakt kan personen själv i förväg ordna sin ärendehantering ifall att han eller hon senare

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 487/2020 rd

förlorar förmågan att sköta sina angelägenheter. I intressebevakningsfullmakten namnger personen (fullmaktsgivaren) en fullmäktige som ska sköta personens angelägenheter. Intressebevakningsfullmakten träder i kraft då förmyndarmyndigheten har fastställt den. (Lag om intressebevakningsfullmakt 2007/648). Den genomsnittliga behandlingstiden för fastställande av intressebevakningsfullmakt vid DVV är för närvarande 80,2 dagar.

Övergången till den nya verksamhetsmodellen vid myndigheten har enligt den utredning som finansministeriet fått från DVV påverkat dröjsmålen i behandlingstiderna för förordnande av intressebevakare. I den nya nationella verksamhetsmodellen deltar flera personer i bearbetningen av samma ärende i olika skeden av processen nationellt. Syftet med det nationella arbetskösystemet är dessutom att skapa mer flexibilitet i de resurser som myndigheten har tillgång till. Förutom flexibilitet är målet med den nya verksamhetsmodellen att skapa nationellt enhetliga och effektiva handlingsätt. DVV har i sina aktuella processer försökt arbeta kundorienterat, vilket innebär bland annat att kunderna ska få lika service i hela landet oavsett var de sköter sina ärenden. Servicen ska vara till innehåll och tolkning enhetlig för alla. Tillägnandet av verksamhetsmodellen har dock inledningsvis förorsakat köer i behandlingen av ärenden.

Dröjsmålen har delvis berott även på förseningar i datasystem som är viktiga för behandlingen av vissa ärenden och att pappersbaserade system har ändrats till elektroniska. Det gamla ärendehanteringssystem som används vid DVV stöder inte som sådant den nationella verksamhetsmodellen utan det krävs ännu manuellt arbete för att möjliggöra det. Den nationella verksamhetsmodellen med det gamla ärendehanteringssystemet har skapat extra moment i arbetet, men målet är att minska dem genom kontinuerlig utveckling tills det nya ärendehanteringssystemet kan användas.

Undantagssituationen på grund av coronaepidemin har också för sin del påverkat dröjsmålen. Förordnande av intressebevakare och fastställande av intressebevakningsfullmakt kräver en medicinsk grund, och utskrivandet av läkarutlåtanden har försenats på grund av undantagssituationen. Dessutom, i de fall där personen själv ansöker om intressebevakare, ska förmyndarmyndigheten höra den sökande personligen för att kunna förordna intressebevakare. På grund av coronasituationen har kunder inte kunnat kallas till myndighetens lokaler för att höras utan utfrågningar har behövt ordnas på distans. Färdigheter för detta handlingsätt har varierat regionalt, och det tar sin tid att etablera handlingsättet. Å andra sidan förväntas fjärrutfrågningarna göra processen effektivare i framtiden.

För att påskynda intressebevakningsbeslut och behandlingstiderna har finansministeriet diskuterat om situationen med DVV vid möten mellan ministeriet och DVV:s ledning samt vid resultatstyrning. I DVV:s resultatavtal för 2020 mellan finansministeriet och DVV följer man med mätare för serviceförmåga och kvalitet den genomsnittliga tiden för service/fastställande i förmyndarverksamhetens tillståndsärenden från att ansökan har anlänt. Den utsatta tiden för 2020 har fastställts till 1,2 månader från att ansökan har anlänt. Dessutom följs de utsatta tiderna för revision av intressebevakningen i resultatavtalet. Finansministeriet diskuterar med DVV om att inkludera de utsatta tiderna för beslut om förordnande av intressebevakare och för fastställande av intressebevakningsfullmakt i myndighetens resultatavtal för 2021.

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 487/2020 rd

Det tidigare nämna skapandet av DVV:s nya ärendehanteringssystem och övergången till i huvudsak elektronisk behandling är en mer långsiktig åtgärd för att påskynda behandlingstiderna. I VAAKA-projektet (utveckling av befolkningsdatasystemet, ärendehantering, arkivering och tjänster för medborgarna) digitaliseras behandlingsprocesserna för ärendehanteringstjänster vid de tidigare magistratttjänsterna (numera bl.a. förmyndarverksamhetens tjänster). Digitaliseringen av serviceprocesserna gör ärendehantering effektivare och förbättrar kvaliteten på tjänsterna. Genomförandet av ärenden om förordnande av intressebevakare är planerade till 2021 i VAAKA-projektet. Finansministeriet följer genomförandet och nyttan av VAAKA-projektet regelbundet i den tillsatta uppföljningsgruppen och vid resultatstyrningen.

Helsingfors 26.06.2020

Kommunminister Sirpa Paatero